

Voorwoord

Fries, de tweede rijkstaal van Nederland, wordt gesproken door ruim de helft van de 650.000 inwoners van de provincie Fryslân. Meer dan 90% van hen verstaat het Fries, terwijl ongeveer tweederde het kan lezen.

De Friese taal wordt veel gebruikt in de persoonlijke sfeer. Daarnaast komt men het Fries onder andere tegen bij gemeentelijke en provinciale overheden, in de kerk en binnen de rechtspraak. In de twee Friese dagbladen verschijnen Friese artikelen en worden Friestaligen vaak in het Fries geciteerd, er zijn Friestalige tijdschriften en Omrop Fryslân maakt radio en televisie in het Fries. Op internet kan men zelfs googelen in het Fries.

Men kan Fries studeren op hbo- en universitair niveau, er zijn cursussen Fries voor volwassenen en het Fries is een verplicht onderdeel van het onderwijs op de basisschool en in de basisvorming van het voortgezet onderwijs.

Dit woordenboek richt zich vooral op gebruik in het onderwijs, maar het is ook geschikt voor anderen die belangstelling hebben voor het Fries, zoals cursisten Fries, toeristen, (potentiële) nieuwe inwoners van de provincie en mensen die geïnteresseerd zijn in de Friese literatuur.

Het woordenboek bevat 30.000 trefwoorden: 15.000 in het Fries-Nederlandse deel en 15.000 in Nederlands-Fries.

Bij de keuze van de trefwoorden is rekening gehouden met de jonge doelgroep. Er zijn woorden opgenomen die de ontwikkelingen in de hedendaagse maatschappij weerspiegelen. Daarnaast zijn ook woorden opgenomen die typerend zijn voor de Friese leefomgeving. Zo vindt u naast chatten, e-mailen, euro, moskee, imam, ook kaatsen, schaatsen, skûtsjesilen en fierljeppen.

Het Fries kent vrij veel regionale en andere variatie in spelling en woordkeuze. Voor dit woordenboek is altijd gekozen voor die spelling en woordkeuze die beantwoorden aan de normen van wat als goed, correct Fries wordt erkend en die daarbinnen het dichtst staan bij het taalgebruik van scholieren. Het sluit hiermee aan bij de principes die in de leermethoden Fries voor scholen worden gehanteerd.

De informatie in dit woordenboek is op zo overzichtelijk en toegankelijk mogelijke wijze gepresenteerd. De mogelijkheden voor het gebruik van de Friese trefwoorden en vertalingen worden geïllustreerd met toelichtingen en levendige voorbeeldzinnen. Daarnaast zijn de belangrijkste combinaties en uitdrukkingen met het betreffende trefwoord opgenomen.

De auteurs van dit woordenboek zijn actief binnen de Friese taal en literatuur. Janneke Spoelstra volgde aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden de tweedegraads opleiding HBO-Fries en de opleiding Vertaler Engels aan het Instituut voor Sociale Wetenschappen (ISW/Opleidingen) in Leiden. Zij is

werkzaam als corrector bij de Fryske Akademy, en als vertaalster Engels en Fries. In 2004 debuteerde zij met de dichtbundel *Goeie is it wachtwurd*.

Jantsje Post studeerde Vertaalwetenschap, met de talen Duits en Fries, aan de Universiteit van Amsterdam en werkt sinds 1995 als vertaalster. Zij heeft een aantal moderne Friese romans in het Nederlands vertaald.

Arjan Hut studeerde Fries en Engels aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Hij is de eerste stadsdichter van Leeuwarden. Hij publiceerde de dichtbundels *Nachtswimmers* en *05 06* en is medeoprichter van het webtijdschrift Doar. Van het Fonds voor de Letteren ontving hij een beurs voor een Friestalige jeugdroman. Hij heeft op de Fryske Akademy gewerkt aan het Korpus Sprutsen Frysk (Corpus Gesproken Fries).

Coördinator en redactioneel begeleider Martha Hofman studeerde Algemene Taalwetenschap, Fries en Lexicologie en werkt voor uitgeverij Unieboek | Het Spectrum tevens als bewerkster van het Prisma pocketwoordenboek Nederlands, het Handwoordenboek Nederlands, en de Nederlandse delen in de pocketreeks.

Tot slot willen wij de provincie Fryslân danken voor de subsidie die de totstandkoming van dit woordenboek mogelijk heeft gemaakt.

De redactie april 2007

Bij de herziene druk 2016:

Deze druk is bijgewerkt met betrekking tot de regelaanpassing van de spelling van het Fries en de Foarkarswurdlist (voorkeurwoordenlijst) voor het Fries, terwijl er ook nog enige ruimte is voor varianten en gelabelde woorden (bijv. *inf* = informeel). De regelaanpassing en Foarkarswurdlist zijn ingevoerd door de Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân. Dit gebeurde op 27 januari 2015 door middel van de *'Feroardering oangeande de offisjele stavering fan de Fryske taal 2014'* (Verordening aangaande de officiële spelling van de Friese taal 2014). Zie voor de Foarkarswurdlist en meer informatie aangaande de regelaanpassing: www.taalweb.frl.

Aanwijzingen voor het gebruik

Dit woordenboek is bestemd voor gebruikers die informatie zoeken over Friese woorden of uitdrukkingen. Uitleg hierbij en andere informatie wordt gegeven in het Nederlands.

Het woordenboek bestaat uit de delen Fries-Nederlands en Nederlands-Fries. Hieronder volgt een beknopte uitleg van de alfabetische ordening van de trefwoorden in het Fries-Nederlandse deel en van de woordvorming in het Fries.

Alfabetische ordening van de trefwoorden in het deel Fries-Nederlands

De alfabetische ordening van woorden in het Fries komt grotendeels overeen met die in het Nederlands.

Wat de y betreft, wijkt deze in het Fries echter af. De y staat, samen met de i, tussen de h en j.

Als woorden verder hetzelfde gespeld worden, maar het ene met een i wordt geschreven en het andere met een y, komt het woord met de i vóór dat met de y, bijvoorbeeld: *bit – byt, sin – syn*.

Als woorden verder hetzelfde gespeld worden en er alleen verschil is in het gebruik van diakritische tekens, geldt de volgende volgorde:

het woord zonder diakritisch teken komt eerst

dan het woord met een accent aigu (´)

vervolgens het woord met een accent circonflexe (^)

daarna het woord met een trema (¨).

De volgorde is dus *beamte – beäimte, noch – nôch, plus – plús en rún – rûn*.

Woorden die eindigen op apostrof (´t) komen na gelijkgespelde vormen zonder apostrof, dus: *ear – ear´t en wat – wa´t*.

Woordvorming in het Fries

In dit woordenboek

Informatie over woordvorming bij zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en werkwoorden, is vermeld bij de betreffende Friese trefwoorden in het deel Fries-Nederlands, voor zover deze woordvorming afwijkt van onderstaande basisregels of wanneer de spelling van het basiswoord verandert.

Als een zelfstandig naamwoord een regelmatige meervoudsvorm heeft op -n of -en, wordt deze niet vermeld, evenmin als een regelmatige verbuiging van een bijvoeglijk naamwoord op -e of een regelmatige onvoltooid verleden tijd en voltooid tegenwoordige tijd van een werkwoord.

Hiervan afwijkende vormen zijn vermeld, bijvoorbeeld

zelfstandig naamwoord: *dak – dakken*

bijvoeglijk naamwoord: *kreas – kreaze*

werkwoord: *kinne – koe – kinnen*.

Daarnaast worden in het deel Nederlands-Fries bij zelfstandige naamwoorden de lidwoorden vermeld bij de Friese vertalingen en bij Nederlandse trefwoorden als het lidwoord verschilt van het Friese, bijv. enkel (de) – ankel (it). In het deel Fries-Nederlands worden de lidwoorden gegeven bij de Friese trefwoorden. Bij de Nederlandse vertalingen geven we alleen een lidwoord wanneer eenzelfde zelfstandig naamwoord verschillende betekenissen kan hebben, afhankelijk van het lidwoord, en daarover zonder lidwoord onduidelijkheid zou kunnen bestaan.

Zelfstandig naamwoord

Lidwoord

Zelfstandige naamwoorden kunnen in het Fries het lidwoord *de* (Nederlands: *de*) of *it* (Nederlands: *het*) bij zich hebben. Dit loopt niet altijd parallel in het Nederlands en het Fries. Daarom wordt in dit woordenboek het lidwoord niet alleen bij Friese trefwoorden in het deel Fries-Nederlands gegeven, maar ook bij Friese vertalingen in Nederlands-Fries.

Meervoud

De meeste zelfstandige naamwoorden krijgen *-en* in het meervoud: *wurd – wurden*, of alleen *-n*, als het zelfstandig naamwoord eindigt op een *-e*: *tonne – tonnen*.

Als het meervoud afwijkt van deze regel of als een deel van het basiswoord in het meervoud verandert, wordt in dit woordenboek het meervoud vermeld bij het trefwoord in het deel Fries-Nederlands: *hûs* [huzen], *telefyzje* [-s], *akku* [-'s].

Verkleining

Het Fries kent drie verschillende uitgangen voor verkleining van zelfstandige naamwoorden:

1. *-ke* bij woorden die eindigen op een klinker of op m, p, f, r, s, w:
do – doke, *kaam – kamke*, *hap – hapke*, *stof – stofke*, *fear – fearke*, *glês – gleske*, *triuw – triuwke*
2. *-tsje* bij woorden die eindigen op l, n, t. Bij woorden die eindigen op t of d vervalt de t van *-tsje*:
peal – pealtsje, *bern – berntsje*, *sleat – sleatsje*, *bêd – bedsje*
3. *-je* bij woorden die eindigen op k, ng, ch of ge. De ng verandert in nk:
dak – dakje, *laach – laachje*, *seage – seachje*, *wang – wankje*.

Bijvoeglijk naamwoord

Als een bijvoeglijk naamwoord verbogen wordt, krijgt het een *-e*: *moai – moaie*, *grien – griene*. Als het een andere uitgang krijgt of als het basiswoord verandert bij verbuiging, is dit vermeld bij het trefwoord: *leech* [lege].

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Aanwijzingen voor gebruik	9
Alfabetische ordening van de trefwoorden in het deel Fries-Nederlands	9
Woordvorming in het Fries	9
Zelfstandig naamwoord	10
Bijvoeglijk naamwoord	10
Telwoord	11
Werkwoord	11
Gebruikte afkortingen	15
Woordsoorten	15
Stijl, inhoudelijke gebieden	15
Bijzondere tekens	15
deel Fries – Nederlands	19
deel Nederlands – Fries	295

Telwoord

hoofdtelwoorden

De belangrijkste hoofdtelwoorden in het Fries zijn:

1	ien	11	alve	30	tritich
2	twâ	12	tolve	40	fjirtich
3	trije	13	trettjin	50	fyftich
4	fjouwer	14	fjirtjin	60	sechstich
5	fiif	15	fyftjin	70	santich
6	seis	16	sechstjin	80	tachtich
7	sân	17	santjin	90	njoggentich
8	acht	18	achtjin	100	hûndert
9	njoggen	19	njoggentjin	101	hûndertien
10	tsien	20	tweintich	1.000	tûzen
		21	ienentweintich	1.000.000	miljoen

rangtelwoorden

Rangtelwoorden worden in het Fries als volgt gevormd:

1 ^{ste}	earste (foarste)	11 ^{de}	alfde/alfte	21 ^{ste}	ienentweintichste
2 ^{de}	twadde	12 ^{de}	tofdde	30 ^{ste}	tritichste
3 ^{de}	tredde	13 ^{de}	trettjinde	40 ^{te}	fjirtichste
4 ^{de}	fjirde	14 ^{de}	fjirtjinde	50 ^{ste}	fyftichste
5 ^{de}	fiifde	15 ^{de}	fyftjinde	60 ^{ste}	sechstichste
6 ^{de}	seisde/sechsde	16 ^{de}	sechstjinde	70 ^{ste}	santichste
7 ^{de}	sânde	17 ^{de}	santjinde	80 ^{ste}	tachtichste
8 ^{de}	achtste	18 ^{de}	achtjinde	90 ^{ste}	njoggentichste
9 ^{de}	njoggende	19 ^{de}	njoggentjinde	100 ^{ste}	hûndertste
10 ^{de}	tsiende	20 ^{ste}	tweintichste		

Werkwoord

hawwe en wêze

De werkwoorden *hawwe* (hebben) en *wêze* (zijn) worden als volgt vervoegd:

HAWWE

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik haw	hie	haw hân
do hast	hiest	
hy/sy hat	hie	
wy hawwe	hiene	
jimme hawwe	hiene	
jo hawwe	hiene	
sy hawwe	hiene	

WËZE

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik bin	wie	haw west
do bist	wiest	
hy/sy is	wie	
wy binne	wiene	
jimme binne	wiene	
jo binne	wiene	
sy binne	wiene	

Regelmatische werkwoorden

Het Fries kent twee groepen regelmatische werkwoorden:

1. werkwoorden die eindigen op -e: *bakke, raze*
 2. werkwoorden die eindigen op -je: *wurkje, hoopje*
- De vervoeging van die twee groepen verschilt.

1. Regelmatische werkwoorden op -e

BAKKE

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik bak	bakte	haw bakt
do bakst	baktest	
hy/sy bakt	bakte	
wy bakke	bakten	
jimme bakke	bakten	
jo bakke	bakten	
sy bakke	bakten	

RAZE

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik raas	raasde	haw raasd
do raast	raasdest	
hy/sy raast	raasde	
wy raze	raasden	
jimme raze	raasden	
jo raze	raasden	
sy raze	raasden	

Let op: met de beleefdheidsvorm *jo* krijgen werkwoorden in het Fries de meervoudsuitgang.

Let op: net als in het Nederlands worden de werkwoorden waarvan de stam eindigt op t k f s ch p ('t kofschip) in de onvoltooid verleden tijd en de voltooid tegenwoordige tijd vervoegd met t en de overige werkwoorden met d.

2. Regelmatige werkwoorden op -je

WURKJE

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik wurkje	wurke	haw wurke
do wurkest	wurkest	
hy/sy wurket	wurke	
wy wurkje	wurken	
jimme wurkje	wurken	
jo wurkje	wurken	
sy wurkje	wurken	

HOOPJE

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik hoopje	hope	haw hope
do hopest	hopest	
hy/sy hopet	hope	
wy hoopje	hopen	
jimme hoopje	hopen	
jo hoopje	hopen	
sy hoopje	hopen	

Onregelmatige werkwoorden op -n

Naast regelmatige werkwoorden kent het Fries onregelmatige werkwoorden, waarvan er een aantal eindigen op -n: *dwaan* (doen), *jaan* (geven), *slaan* (slaan), *gean* (gaan), *stean* (staan), *sjen* (zien). Deze worden als volgt vervoegd:

DWAAN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik doch	die	haw dien
do dochst	diest	
hy/sy docht	die	
wy dogge	diene	
jimme dogge	diene	
jo dogge	diene	
sy dogge	diene	

JAAN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik jou	joech	haw jûn
do joust	joechst	
hy/sy jout	joech	
wy jouwe	joegen	
jimme jouwe	joegen	
jo jouwe	joegen	
sy jouwe	joegen	

SLAAN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik slach	sloech	haw slein
do slachst	sloechst	
hy/sy slacht	sloech	
wy slaan	sloegen	
jimme slaan	sloegen	
jo slaan	sloegen	
sy slaan	sloegen	

GEAN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik gean	gie	bin gien
do giest	giest	
hy/sy giet	gie	
wy geane	giene	
jimme geane	giene	
jo geane	giene	
sy geane	giene	

STEAN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik stean	stie	haw stien
do stiest	stiest	
hy/sy stiet	stie	
wy steane	stiene	
jimme steane	stiene	
jo steane	stiene	
sy steane	stiene	

SJEN

onvoltooid tegenwoordige tijd	onvoltooid verleden tijd	voltooid tegenwoordige tijd
ik sjoch	seach	haw sjoen
do sjochst	seachst	
hy/sy sjocht	seach	
wy sjogge	seagen	
jimme sjogge	seagen	
jo sjogge	seagen	
sy sjogge	seagen	

Gebruikte afkortingen

Woordsoorten

afk	afkorting
bijw	bijwoord
bn	bijvoeglijk naamwoord
de	Nederlands of Fries zelfstandig naamwoord met lidwoord <i>de</i>
het	Nederlands zelfstandig naamwoord met lidwoord <i>het</i>
it	Fries zelfstandig naamwoord met lidwoord <i>it</i>
lidw	lidwoord
telw	telwoord
tsw	tussenwerpsel
voegw	voegwoord
voorz	voorzetsel
vrnw	voornaamwoord
wederk. ww	wederkerend werkwoord
ww	werkwoord

Stijl, inhoudelijke gebieden

<u>comp</u>	computer
<u>dicht</u>	dichterlijk/literair
<u>fig</u>	figuurlijk
<u>inf</u>	informeel
<u>iron</u>	ironisch/spottend
<u>jur</u>	juridisch
<u>lett</u>	letterlijk
<u>mil</u>	militair
<u>muz</u>	muziek
<u>neerl</u>	neerlandisme
<u>neg</u>	negatief/minachtend/beledigend
<u>plecht</u>	plechtig/Bijbel
<u>scheld</u>	scheldwoord
<u>scherts</u>	schertsend
<u>schr</u>	schrijftaal/formele taal
<u>spr</u>	spreektaal/gesproken taal
<u>taalk</u>	taalkunde/grammatica
<u>var</u>	variant in het Fries: mogelijke andere schrijfwijze of regionale variant
<u>vero</u>	verouderd
<u>vulg</u>	vulgair

Bijzondere tekens:

- ~ staat in de plaats van het trefwoord
- ... geeft aan dat de zin niet af is
- ★ hierna volgt een voorbeeld(zin)
- ▼ hierna volgt een idiomatische uitdrukking

A

a de [-'s, -en] a ★ *dy't ~ seit, moat ek b sizze wie a zegt, moet ook b zeggen*

A4'ke it [-s] A4'tje

aachje it [-s] aagje ★ *in nysgjirrich ~ een nieuwsgierig aagje*

aadlik bn adellijk ★ *in ~e famylje* een adellijke familie

aa it ei ★ *in bakt en in sean ~ een gebakken en een gekookt ei* ★ *fûle ~en* bebroede eieren ▼ *do komst mei it sâlt as it ~ op is* dat is mosterd na de maaltijd ▼ *net alle ~en ûnder ien hin lizze* niet alles op één kaart zetten ★ *~klopie* eieren klutsen

aaidop de [-pen] eierschaal

aaie ww aaien ★ *hy aait de hân oer de kop* hij aait de hond over zijn kop

aaifol bn [-le] eivol

aaigiel it dooier ★ *ming twa ~en troch it maal* meng twee dooiers door het meel

aaikje ww zachtjes aaien ★ *hy aaike har oer de hân* hij aaide zacht over haar hand ★ *~ en flaaikje* flikflooiën

aailokje it [-s] eierdopje

aaislik bn [-sike] ★ *hy rint om as in aaisike hin* hij loopt rond als een kip die haar ei niet kwijt kan

aaisykje ww, eierzoecken in het veld eierrapen ★ *giest moarn mei te ~n?* ga je morgen mee eierrapen? ★ *ik haw fan 'e moarn aaisocht yn 'e greide by ús efter de pleats* ik ben vanochtend wezen eierzoecken in het weiland achter onze boerderij

aaistök de [-stokken] eierstok

aaiwyt it [-witen] eiwit ★ *dizze drank sitte in protte aaiwiten yn* deze drank bevat veel eiwitten

aaklik bn akelig, naar, beroerd ★ *~e djoer* akelig duur ★ *in ~e jonge* een nare jongen ★ *ik bin der ~ fan* ik ben er beroerd van

aakliksma de [-'s] akelig iemand engerd ★ *wat in ~!* wat een engerd!

aan de besef, vermoeden ★ *gjin ~ fan goed en kwea hawwe* geen besef van goed en kwaad hebben ★ *hy hie der gjin ~ fan* dat se him ferrasse woene hij had er geen vermoeden van dat ze hem wilden verrassen

aansen bijw aanstonds ★ *ik sil dy ~ wol efkes helpje* ik zal je aanstonds wel even helpen

aansichtkaart de ansichtkaart

aanst bijw straks ★ *oant ~!* tot straks!

aap de [apen] aap ★ *in ~ fan in jonge* een aap van een jongen ★ *stiest foar ~* je staat voor aap

aard it & de aard ★ *hy hat itselde ~ as syn heit* hij heeft dezelfde aard als zijn vader ★ *it hat in ~ fan reinen* het lijkt erop dat het gaat regenen

aardich bn [-dige] vriendelijk, leuk aardig ★ *wat in aardige man wie dat* wat een aardige man was dat ★ *in ~ famke* een leuk meisje ★ *hy fuotballet wol ~* hij voetbalt wel aardig ★ *in ~ bedrach* een aardig bedrag ★ *it is ~ kâld* het is tamelijk koud

aardichheid de [-heden] aardigheid, kleinigheid ★ *hy hat gjin ~ oan it wurk* hij heeft geen plezier in zijn werk ★ *foar de ~ voor de lol* ★ *ik haw in*

~sje foar dy meinommen ik heb een kleinigheidje voor je meegebracht

aardzje ww [aarde, aarde] aarden, thuis voelen ★ *hy kin net ~ op 'e nije skoalle* hij kan niet aarden op zijn nieuwe school ★ *se aardet dêr net* ze voelt zich daar niet thuis

aartsbiskop de [-pen] aartsbischop

aartsfader de [-s] aartsvader

aartsingel de [-s] aartsengel

aas de [aazen] bij kaartspel aas ★ *ik haw in ~ lutsen* ik heb een aas getrokken

aazje ww azen ★ *de muoikesizzers ~ op har erfenis* de neven en nichten azen op haar erfenis

aabbelelje ww tegenspreken, in beroep

gaan ★ *wa bisto datst tsjin de keninginne sels abbelearest?* wie ben jij dat je de koningin zelf tegenspreekt? ★ *kinst it altyd hegerop sykje en ~* je kunt het altijd hogerop zoeken en in beroep gaan

aabeelje de [-s] abeel

aabonnearje ww abonneren ★ *wêrom abonnearrest dy net op in aardich tydskrift?* waarom abonneer je je niet op een leuk tijdschrift?

aabonnemint it abonnement

aabrikoas de [-koazen]abrikoos

aabses it [-sen] abces

aabsint bn absent

aabsolút bn [-lute] absoluut

aabstract bn abstract

aaccount it [-s] account ★ *ik haw in ~ iepene by in oare provider* ik heb een account geopend bij een andere provider

aach tsw ach

aacht I telw acht ★ *we binne mei ús ~en* we zijn met zijn achten ★ *it is healwei ~en* het is halfacht II *de, aandacht* acht ★ *~ slaan op acht slaan op* ★ *jin yn ~ nimme* zich in acht nemen

aachtber bn achtbaar

aachte bn geacht ★ *~ mefrou* geachte mevrouw

aachteleas bn [-leaze] achteloos

aachtereanje ww achten ★ *jo binne in achtereanje lid fan ús feriening* u bent een geacht lid van onze vereniging

aachting de achtung

aachtsje ww [achte, achte] achten ★ *achte oanwêzigen* geachte aanwezigen ★ *ik ~ mysels te goed foar soks* ik acht mezelf te goed voor zoiets

aachtslaan ww letten op, gadeslaan ★ *moast it ferkear ~* je moet op het verkeer letten ★ *ik haw de boartsjende bern in skoftsje achtslein* ik heb de spelende kinderen een poosje gadesgeslagen

aachtjin telw achtien

aadekwat bn [-kwate] adequaat

aadel de adel ★ *fan ~ wêze* van adel zijn

aadheezje de adhesie ★ *~ betsjûgje* adhesie betuigen

aaministraasje de [-s] administratie

aaministratyf bn [-tive] administratief ★ *sollisitearje as ~ meiwurker* solliciteren als administratief medewerker

aaministrrearje ww administreren

aadopsje de [-s] adoptie

aadoptearje ww adopteren ★ *in adoptearre bern* een geadopteerd kind

aaadres it [-sen] adres ★ *ik wit in goed ~ke foar*

fjoerwurk ik weet een goed adresse per
vuurwerk ★ ~: per adres:

adressearje ww adresseren ★ *adressearre oan*
geadresseerd aan

advertearje ww adverteren ★ *ûs bedriuw*
advertearret yn 'e doarpskrante ons bedrijf
advertente in de dorpskrant

advertintje de [-s] advertentie ★ *in ~ sette* een
advertentie plaatsen

advys it [-vizen] advies ★ *de kommissje brocht in*
~ út de commissie bracht een advies uit ★ *goed*
bedoeld ~ welgemeend advies

advisearje ww adviseren ★ *wat ~ jo ús?* wat
adviseert u ons?

advokaat de [-katen] advocaat ★ *ik wol earst*
mei myn ~ prate ik wil eerst met mijn advocaat
spreken ★ *muoike Aaltsje mei graach in ~sje*
tante Aaltje lust graag een advocaatje

affearren de zaken ★ *syn ~ rinne goed* zijn zaken
lopen goed ★ *bemuoï dy mei dyn eigen ~* bemoei
je met je eigen zaken

affêre de affaire ★ *dy ~ is no efter de rêch* die
affaire is nu achter de rug ★ *hy hat in affêre mei*
syn learaars hân hij heeft een affaire met zijn
lerares gehad

affysje it [-s] affiche

afrikaantsje it [-s] afrikaantje

agearje ww ageren ★ *de klasse agearre tsjin*
it drege proefwurk de klas ageerde tegen het
moeilijkke proefwerk

aginda de [-s] agenda ★ *neffens my hasto in*
dûbelde ~ volgens mij heb jij een dubbele
agenda

agint de agent ★ *ûs heit is fersekerings~* mijn
vader is verzekeringsagent

agrarysk bn agrarisch

agresje de agressie

akademy de [-s] academie

akademysk bn academisch ★ *it ~ sikhêûs* het
academisch ziekenhuis

aklimatisearje ww aklimatiseren ★ *bist*
al wat aklimatisearre? ben je al een beetje
geaklimatiseerd?

akkoard it, *muziekakkoord* akkoord

akkoard I it akkoord ★ *de twa lannen hawwe in*
~ sletten de twee landen hebben een akkoord
gesloten **II** *bijw* akkoord ★ *ik gean dermei* ~ ik
ga ermee akkoord ★ *de rekken is ~* de rekening
is akkoord

akkoartsje ww [akkoarte, akkoarte]
overeenkomen ★ *lykas we akkoarte hawwe* zoals
we zijn overeengekomen

akkordearje ww accorderen, kunnen opschieten
★ *it akkordearret poerbêst tusken ús* we kunnen
uitstekend met elkaar opschieten

akkordeon de [-nen] accordeon

akku de [-s] accu

akseptaasje de acceptatie

akseptabel bn acceptabel ★ *~ e klean*
acceptabele kleding

akseptearje ww accepteren ★ *hy kin net ~ dat er*
net wer better wurde sil hij kan niet accepteren
dat hij niet weer beter zal worden

aksyns de [-synzen] accijns ★ *~ op alkohol* accijns
op alcohol

aksint it accent ★ *hja praat mei in Grinzer aksint*

zij spreekt met een Gronings accent
aksje de [-s] actie ★ *it fakbûn organisearret in ~*
de vakbond organiseert een actie ★ *we moatte*
mar ris yn ~ komme we moeten maar eens in
actie komen

aksjefiere ww actievoeren

aksjekomitee it [-s] actiecomité

akte de akte ★ *de ferkeap ~ fan ús hûs* de
verkoopakte van ons huis ★ *hy hat gâns yn 'e ~*
hij heeft veel te vertellen

aktearje ww acteren

akteur de [-s] acteur

aktyf bn [-tieve] actief ★ *aktyf dwaande wêze* actief
bezig zijn

aktivearje ww activeren ★ *Piter moat wat*
aktivearre wurde, anders komt er ta neat Piter
moet wat geactiveerd worden, anders komt hij
tot niets ★ *mei dizze knop kinst it programma ~*
met deze knop kun je het programma activeren
aktiviteit de activiteit ★ *der waarden ferskate*
~en *organisearre* er werden verschillende

activiteiten georganiseerd

aktueel bn [-tuele] actueel

akút bn [akute] acuut ★ *in akute hertoanfal* een
acute hartaanval

akwarel de [-len] aquarel

akwarium it [-s, -ria] aquarium

al I vrnw al ★ *~ le trije alle drie* ★ *~ it fee* al het vee
II *bijw* al, wel ★ *ik gean ~* ik ga al ★ *komt Sjoukje*
ek? ik tocht it ~ komt Sjoukje ook? ik dacht het
wel ★ *it is ~ wier* het is wel waar ★ *ik kom ~ sa*
leaf wat eerder ik kom liever iets eerder ★ *~ mar*
oan alsmaar ★ *ûs buorjonkje is net ~ te ~* ons
buurjongetje is niet zo snugger ★ *ik fiel my net*
~ te ~ te ik voel me niet zo lekker **III** *it al* ★ *God*
scoop it ~ God schiep het al **IV** *voegw* hoewel, al
★ *~ is it net folle, ik wol jo dochts wat jaan* hoewel
het niet veel is, wil ik u toch iets geven ★ *~ wie it*
let, hy kaam dochts noch al was het laat, hij kwam
toch nog

alarm it alarm ★ *hy hat ~ slein* hij heeft alarm
geslagen

albegear de hebberd

albestel de bemoeial

album it [-s] album ★ *ik haw de sigarebantsjes*
yn in ~ plakt ik heb de sigarenbandjes in een
album geplakt ★ *dizze band hat krekt in nij ~*
útbrocht deze band heeft net een nieuw album
uitgebracht

âld bn oud ★ *sa ~ as er is, sport er noch alle dagen*
ondanks zijn leeftijd sport hij nog iedere dag
★ *in ~ e auto* een oude auto ★ *sa ~ as de wei nei*
Rome zo oud als de weg naar Rome ★ *alles by*
it ~ e litte alles bij het oude laten ★ *mei ~ en nij*
met oud en nieuw ★ *wat in ~ eamelkont* is dat
wat een oude zeur is dat ★ *de ~ learlingen fan 'e*
skoalle de oud-leerlingen van de school

âlde de ○ oude ★ *ik bin wer hielandal de ~* ik ben
weer helemaal de oude ○ *vader/moeder* oude
★ *de jonghûntsjes sliepe mei de ~ yn in doaze* de
puppies slapen met de moeder in een doos ★
dat wol myn ~ grif net lije dat mag vast niet van
mijn oudeheer ○ *vertrouwelijke aanspreekvorm*
ouwe, ouwete ★ *wat seist, ~, sille we mar op*
bêd? wat zeg je, vrouw/man, zullen we maar
naar bed? ★ *<tegen paard> fuort mar, ~!* vooruit

maar, oude!

âldeklonje de eau de cologne

âldemaaije de twaalf mei ★ *eartiids koene de arbeiders op ~ fan boer wikselje* vroeger konden de arbeiders op twaalf mei van boer wisselen

âlden de ouders

âldens de ouderdom, leeftiid ★ *yn 'e ~ fan ... in de ouderdom van ...* ★ *de wetlik foarskreaune ~ de wettelijk voorgeschreven leeftiid*

âlder de [-s] ouder ★ *in hûshâlding mei ien ~* een eenoudergezin

alderbêst bn allerbest ★ *hy is myn ~e freon* hij is mijn allerbeste vriend ★ *it ~e!* het allerbeste!

âlderdom de ouderdom ★ *fan ~ stjerre* van ouderdom sterven

alderearst bn allereerst ★ *ik die it foar de ~e kear* ik deed het voor de allereerste keer

âlderein de ouderen, bejaarden ★ *in útstapke mei de ~* een uitstapje met de bejaarden

âldereinhûs it [-huzen] bejaardentehuis

âldereinsoach de bejaardenzorg, ouderenzorg

aldergeloks *bijw* gelukkig ★ *~ wie ik der net by gelukkig was ik er niet bij*

alderhande bn allerlei, allerhande ★ *in boarterstûn mei ~ moaie attraksjes* een speeltuin met allerlei leuke attracties ★ *in register fan ~ akten* een register van allerhande akten

alderheislikst bn oorverdovend, verschrikkelijk ★ *in ~e herje* een oorverdovende herrie

Alderheljen de Allerheiligen

âlderjûn de ouderavond

alderleafst bn allerliefst, beeldig ★ *it ~e bleau ik thûs* het allerliefst bleef ik thuis ★ *wat in ~stuoltje hast kocht* wat een beeldig stoeltje heb je gekocht

âlderling de ouderling

alderoatmoedichst bn hartverscheurend ★ *it lamke blettere ~* het lammetje blaatte hartverscheurend

alderaarst *bijw* & *tsw* ongelofelijk ★ *it is ~ hoe'n soad jild as hy fertsjinnet* het is ongelofelijk hoeveel geld hij verdient ★ *~ wat in minsken!* ongelofelijk, wat een mensen!

Aldersielen de Allerzielen

alderskattichst bn snoezig, beeldig ★ *in ~ lyts poeske* in snoezig klein poesje ★ *in ~ huodsje* een beeldig hoedje

âlderwetsk bn ouderwets ★ *een ~e drukparse* een ouderwetse drukpers ★ *wen krigen in ~ lekker kopke* gaffe we kregen een ouderwets lekker kopje koffie

âldfaam de [-fammen] oude vrijster

âldfaar de [-s] voorouder ★ *de wizânsjes fan ûs ~s* de gebruiken van onze voorouders

âldfeint de vrijgezel

âldfrinzich bn [-zige] ouderwets ★ *in âldfrinzige jurk* een ouderwetse jurk

âldheid de [-heden] outheid

âldjiersjûn de oudejaarsavond

âldman de [-mannen, -lju] oude man, grijsaard, *inf* <vader> oudeheer ★ *de lilke ~ rûn te skellen* de kwade oude man liep te schelden ★ *der siet in ~ op it bankje* er zat een grijsaard op het bankje

★ *de ~ wie it der net mei iens* mijn oudeheer was het er niet mee eens

âldmuoike de [-s] oudtante

âldomke de [-s] oudoom

âlds bn - ★ *it wie as fan ~* het was als vanouds

âldsear it wrok, oud zeer ★ *der sit noch hiel wat ~ by him* er zit nog heel wat oud zeer bij hem

âldsk bn ouwelijk ★ *se sjocht der ~ út* ze ziet er ouwelijk uit

âldstrider de [-s] oud-strijder

alear, alearen *bijw* weleer ★ *in freon fan ~* een vriend van weleer

alear't *voegw* aleer, voordat ★ *foar en ~ wy*

begjinne kinne mei de bou vooraleer wij kunnen beginnen met de bouw

alfabet it alfabet ★ *ik haw myn boeken op ~ set* ik heb mijn boeken op alfabet gezet

alfabetysk bn alfabetisch ★ *yn ~e folchoarder* in alfabetische volgorde

alfest *bijw* alvast ★ *sa, dat is ~ dien* zo, dat is alvast gebeurd

algemeen bn algemeen ★ *~e betingsten* algemene voorwaarden ★ *yn it ~* in het algemeen

algemienens de algemeenheid ★ *yn syn ~ besjoen* in zijn algemeenheid bekeken

algemienheid de [-heden] algemeenheid ★ *se praat allinnich yn algemienheden* ze spreekt alleen in algemeenheden

alhiel *bijw* helemaal, volledig ★ *~ út Australië* helemaal uit Australië ★ *hy is der ~ foar* wei hij is volledig de kluts kwijt

alhielendal *bijw* helemaal ★ *hast, mar net ~* bijna, maar niet helemaal

alhoewal't *voegw* alhoewel ★ *~ ik gjin honger hie, naam ik dochts mar in hapke* alhoewel ik geen honger had, nam ik toch maar een hapje

alimintaasje de alimentatie

alineae de [-'s] alineae ★ *hjr kinst better in nije alineae* *begjinne* hier kun je beter een nieuwe alineae beginnen

âlje *ww* brullen, loeien ★ *hy âle fan de pine* hij brulde van de pijn ★ *de wyn âle om 'e tsjerketoer* de wind loeide om de kerktoren

aljemint it - ★ *jo punt komt noch op it ~* uw punt komt nog aan de orde ★ *ik doar it hast net op it ~ te bringen* ik durf het bijna niet ter sprake te brengen ★ *middeis kaam de boargemaster sels ek noch op it ~* 's middags verscheen de burgemeester zelf ook nog

alkohol de alcohol

alle *vrw* alle, elke ★ *~ bern geane mei alle* kinderen gaan mee ★ *hy komt ~ dagen* del hij komt elke dag langs

allebeide *telw* allebei ★ *ûs heit en mem binne ~ fan doel om te kommen* mijn ouders zijn allebei van plan te komen

allegearre *telw* allemaal, allen ★ *it is ~ wier* wat er sei het is allemaal waar wat hij zei ★ *wy/jo/hja ~ wj/uj/zij allen* ★ *dat ~ byinoar opteld* dat alles bij elkaar opteld

allegeduerigen bn voortdurend, telkens ★ *hy makket ~ deselde flater* hij maakt voortdurend dezelfde fout ★ *hy pleaget my ~* hij plaagt mij telkens

allemansfreon de allemansvriend

allen *vrw* alle ★ *se geane mei har ~* ze gaan met z'n allen

allergysk bn allergisch ★ *fig* ik bin ~ *foar hûswurk*